



**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**



2025-yil 18-oktabr



**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025



**TURKIY DUNYODA VAQT TUSHUNCHASI VA UNING
O‘RGANILISHI**
**THE CONCEPT OF TIME AND ITS STUDY IN THE TURKIC
WORLD**

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/OXTV7392

Bakirov Qudratillo Xamidillo o‘g‘li
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat
o‘zbek tili va adabiyoti universiteti doktoranti,
tillo.bakirov@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada eski turkiy til davridagi vaqt semali birliklar taraqqiyotini leksik-semantik, struktur jihatdan tahlil qilish, tarixiy korinishlarini jamlash, hozirgi turkiy tillarga munosabatini belgilash, ayrim birliklarni qayta iste‘molga olib kirishga oid taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadni amalga oshirishda vaqt semali birliklarni tavsiflash, semantik tahlilini amalga oshirish, vaqt ifodasining tarixiy ko‘rinishlari haqida asosli ma‘lumotlar berish, vaqt semali birliklarga oid tadqiqotlarni turkiy til va lahjalar miqyosida tavsiflash vazifalari belgilandi. Buni amalga oshirish uchun eski davr o‘z qatlam vaqt leksemalari turkiy tillararo qiyosan tahlil etildi hamda ulardagi differensial va umumiy jihatlar asoslandi.

Kalit so‘zlar: konsept, ontologiya, denotat, temporal maydon, semantika, cheksizlik, til areali, arxisema

Annotation. The article consists of lexical-semantic, structural analysis of the development of time-based units in the period of the Old Turkic language, summarizing their historical aspects, determining their relationship with modern Turkic languages, and developing suggestions and recommendations for the renewal of some units. In the realization of this goal, the tasks of describing time-based units at the level of Turkic languages and dialects, conducting semantic analysis, providing basic information about the historical manifestations of time expression, and describing research on time-based units are defined. . For this purpose, ancient tense lexemes and layers have been comparatively analyzed among Turkic languages and their differences and general aspects have been taken as a basis.

Keywords: concept, ontology, denotation, temporal field, semantics, infinity, language area, archisema

Til tabiati o‘zida rang-barang dunyoning asliga munosib ravishda in’ikos ettirishga umumiy jihatdan harakat qilar ekan, ayni holatda til uchun vaqtning barcha turlarini hayotiy [empirik] va ilmiy tushunchalar asosida aks ettirishdan boshqa yo‘l yo‘q. Turkiy tillardagi vaqt ifoda etilishlarini o‘rganish uchun, avvalo,



vaqt semantikasining denotatini tadqiq etish maqsadga muvofiqdir. Shu sababdan tadqiqotning birinchi vaqt konseptining taraqqiyoti, unga bo‘lgan falsafiy va ilmiy munosabatlar, G‘arb va Sharq faylasuf allomalarning vaqt haqidagi farazlari, vaqtning zamonaviy ifodasi asosida vaqtning qanday hodisa ekanligiga (denotatiga) birinchi navbatda e’tibor berildi [Гипмонов,1995:27].

Zamon haqidagi turlicha qarashlarning tadrijiy rivojlanishi zamonaviy vaqt tushunchasining aniqlanishiga sabab bo‘ladi. Shunga ko‘ra, vaqt [koinot bilan birga] borliqning mavjudlik shakli bo‘lib, moddiy voqealanishlarning keng yoyilishi miqiyosda izchilligini, bu jarayonlarining munosabat jihatdan turli bosqichlari, bir- biridan farqlanganligi, ularning davom etishi, evolutsiyasini ifoda etadi. Zamon belgilari sifatida esa bir o‘lchamlilik, qaytarilmaslik, davomiylik, Cheksizlik, uzluksizlik yoki uzluksizlik, bo‘linuvchanlik, ketma-ketlik, bir jinslilik singari jihatlar tan olinadi.

Ma’lumki, til qurulishida ishtirok etadigan va unda muayyan tuzilishiga, leksik, morfologik, sintaktik sistemalarda aniq ifodalanishga ega bo‘lgan aksiomatik tushunchagina ong kategoriyasi bo‘lishi mumkin.

Tilda vaqtni ifoda etuvchi qatlam leksik, morfologik, sintaktik singari ifoda tizimlariga ega bo‘lgan bir necha bosqichli temporal maydon mavjuddir. Butun bir maydonning yadrosini grammatik vaqt ma’noli birliklarning yopiq sistemasi bo‘lgan fe’l zamon kategoriyasi tashkil etadi. Vaqt tushunchasini ifoda etilishida iyerarx maydonning birliklari bir-birlari bilan hamkorlik qiladi. Fikrimiz tasdig‘i sifatida, leksik ma’noli birliklar yadro birliklari ifodalagan mavhum vaqt ma’nosini konkretlashtiradi. Frazemalarda va leksemalarda zamon konseptiga bo‘lgan hayotiy subyektiv munosabatlar ifoda etiladi. Vaqt qobig‘ida ham zamon ma’nosini ifodalanishi ma’lum bir sistemani tashkil etishga xizmat qiladi. Jumladan, lug‘aviy birliklar “zamon” ma’nosi “vaqt” semasi yetakchi bo‘lgan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri, vaqtni ifoda etuvchi payt ravishlari maydonning asosiy qismni tashkil etadi. Semantik maydon qobig‘ini tashkil etuvchi keyingi qatlamga payt semali otlarni qabul qilish mumkin. Shuningdek, leksemalarda predmetga xoslik semasi “vaqt” semantik birligiga qaraganda yuqoriroq sanaladi. Keyingi qobiq qurshoviga zamon ma’noli boshqa mustaqil va yordamchi so‘zlar: sifat, olmosh, ravish, ko‘makchi, yuklamalarni kiritish mumkin bo‘ladi. Uchinchi periferiyaga esa sintaktik sath hosilasida yuzaga kelgan so‘z birikmalari va so‘z [qo‘shma so‘z] oralig‘idagi aralashgan birliklar taalluqligi, bular til va nutq hodisalari birikishidagi oraliq uchinchi hodisadir. Yuqoridagi ayni hodisalarni tadqiq etishda Ahmet Akchatashning “Türkiye türkçesinde zaman belirleme” nomli tadqiqoti va o‘zbek tilshunosligida Muhayyo Hakimovanning “O‘zbek tilida vaqt ma’noli lug‘aviy birliklar va ularning matn shakllantirish imkoniyatlari” nomli tadqiqoti o‘ziga xos o‘ringa ega.

Shunday qilib, zamon va o‘lchov birliklari turkiy tilining barcha pag‘onalarida o‘z ifodasiga ega bo‘lib, har bir lisoniy sath hamda sathlarning birliklari zamon semasini o‘ziga xos ko‘rinishda aks ettiradi.



Turkiy tillar orasida o‘zbek tili lug‘at tizimi tarkibidagi ikki yuzga yaqin vaqt tushunchasini anglatuvchi ot leksemalar tahlil qilinganida, ayni shu leksemalarning vaqt ifodalash imkoniyatlarining har xil ekanligi aniqlangan. Bu esa “vaqt” konseptining turli sememalar tarkibida farqli o‘rin va mavqelarda kelishi bilan bevosita bog‘liqdir. Vaqt tushunchasining murakkabligi va ko‘p qirraliligi uni o‘rganishga yondashuvlarni tanlashning favqulodda kengligini belgilaydi [Шадманкулова,1990:23]. Turli yillardagi mahalliy va xorijiy olimlar o‘z tadqiqotlarida ushbu hodisaning turli jihatlariga murojaat qilishdi. Bir tomondan, tildagi zamon bilan aloqador munosabatlarining ifodalanishini, ya’ni obyektiv vaqt bilan grammatik vaqt o‘rtasidagi munosabatni hamda ikkinchisining lingvistik vazifalarini o‘rganish sohasida juda katta materiallar to‘plangan. “Har qanday moddiy jarayon bir yo‘nalishda o‘tmishdan kelajakka qarab rivojlanib boradi” [Философский словарь, 1990:75]. Turkiylarning geografik va tarixiy jihatdan boy madaniy merosga egaligi tarixiy va zamonaviy matnlarning leksik-semantik boyligida o‘z aksini topgan. O‘zbek tili turkiy tilning bir bo‘g‘ini sifatida boy leksikaga ega. Bu leksika yillar davomida asosan ichki – o‘z qatlam va boshqa qardosh bo‘lmagan tillar – o‘zlashgan qatlam hisobiga boyidi. Ayni hodisalar vaqt konsepti maydonida asotsiatsiyalanuvchi birliklar uchun ham taalluqlidir.

Muayyan til leksikasining shakllanish manbalari ibtidoiy davrdan to bugungacha bo‘lgan davrda tarkib topadi va rivojlanadi. A.Hojiyev, M.Mirtojyev, H.Ne‘matov, R.Rasulovlar o‘zining bir qancha tasniflarini o‘rtaga tashlashgan [Ne‘matov, 1992:37]. Ushbu olimlarning tasniflarini umumiyashtirib, til tarixi bilan bog‘lagan holda quyidagi tasnifni keltirish mumkin:

1) semantik usul:

“Oltin yorug‘”ga ko‘ra *tuş*: Uning asosiy ma’nosi “imkoniyat, fursat”

bo‘lsa-da, ba’zi jummalarda “vaqt, muddat” degan ma’noni anglatadi. Bu leksema DLT [2017:366] da shu shakldagi leksema bor, lekin bu ma’noni ifodalamaydi. *Tuş* – kun chiqqandan keyingi – vaqt; *tus* oldi – tush vaqti. *birök ogulum bu tuşta tirig äsän kavışsar ölsär mäniñ ätözüm ämgänmägäy m[ä]n arıtı* [AP, 429-431] "Agar o‘g‘lim shu fursatda sog‘-salomat kelsaydi, mening tanam umuman azob chekmasdi".

Hozirgi o‘zbek tilida uyqu holatidagi psixologik tasvir-jarayonni anglatuvchi “tush” leksemasi bevosista ushbu tuşning ayni tildagi semantik variant hisoblanadi. Ya’ni tush ko‘rishning qisqa fursatda, imkoniyatda kechishi asosiy integral sema vazifasini o‘tamoqda;

2) morfologik usul [affiksatsiya va so‘zlarni o‘zaro qo‘shish orqali]:

ölgüsüz abadiy, mangu. Sözüñ edgü sözlä özün ölgüsüz – So‘zingni ezgu qil, ana shunda abadiy qolasan [QBH, 1721]. Ushbu leksemada ham vaqtning uzluksiz, davomli ekanligini ifodasini sezish qiyin emas. kesüksüz doimiy, uzluksiz, davomiy. Meniñdin bularqa üküş miñ sälam, tegürgil idim sen kesüksüz ulam – Mendan bularga ko‘pdan-ko‘p salom, ularga davomiy yetkazgin, ey mening Egam [QBN, 176; QBN, 60]. ödsüz, ölgüsüz, ilkisiz, kesüksüz va üzüksüz so‘zlari



tarkibidagi –siz va –süz suffikslari aynan hozirgi o'zbek tilidagi –siz affiksining arxaik allamorflaridir.

3) so'z va so'z birikmalarini o'zlashtirish:

Tilshunoslikda boshqa tillardan so'z o'zlashtirish jarayoni, leksik qatlamning barcha sathlarida ahamiyatlidir. Biroq ushbu jarayonda ham ma'lum bir muammolarga duch kelinishi tabiiy. Temporal birliklar tizimi mustahkam milliy-lisoniy ildizlariga ega va ayni vaqtda dunyo hamjamiyati ta'sirida xorijiy tillardan so'z o'zlashtirish hisobiga taraqqiy etayotgan sistemadir. Masalan, sekund, soniya, epidemiya davri, pandemiya davri. Mazkur sistema birliklarining etimologiyasini o'rganish uning boshqa, o'ziga xos yashirin qirralarini ochib berishga xizmat qiladi. Bu qatlamni quyidagicha tasniflash mumkin.

a) mo'g'ulcha o'zlashmalar:

b) forsiycha o'zlashmalar: pashqol, bahor;

v) arabcha o'zlashmalar: vaqt, muvaqqat;

g) rus tili orqali boshqa tillardan o'zlashmalar: sekund, minut.

Aytish lozimki, til – sistema sifatida shakllanish manbalariga ega bo'lish talabiga javob beradi. Shu bilan birga, u ko'plab o'zaro asotsiatsiyalanuvchi leksik sath sistemalarning yig'indisidan tarkib topgan makrosistema hisoblanadi. Demak, makrosistema tarkibiga kiruvchi sistemalar ham ayni shu talabga mos bo'lishi lozimligi tabiiy hol. O'zbek tili nuqtai nozaridan baholaganda uning tarkibidagi sistemalardan biri bu – vaqt konsepti atrofida birlashuvchi birkilardir. Soha leksikasi ham lug'at tarkibidan joy olgan boshqa leksik birliklar singari o'z semantika, etimologiyasiga ega. Albatta, o'zbek tilining tarkibidan mustahkam o'rin egallagan barcha so'zlarning kelib chiqishi va manbalari bir xil emas.

Har qanday leksik qatlamni, leksikaning xilma-xil mikroguruhi va guruhchalari tarkibidagi leksemalarning leksik-semantik aloqalarini ko'rsatib berish o'zbek tili leksikasi kabi turkiy tillarda ham yaxlit bir sistema sifatida namoyon etishga olib keladi. Vaqt va o'lchov birliklarini ifodalovchi leksemalar bu fikrni to'la tasdiqlaydi. Bu boradagi tadqiqotlar turkologlar tomonidan qiyosiy o'rganilmoqda va samarali natijalarga erishilgan deyish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ахтамова Х. Пайт муносабатини ифодаловчи кўмакчи формалар// Ўзбек тили ва адабиёти. – 1988. – №1– Б. 47- 51.;
2. Ne'matov H., Rasulov R. O'zbek tili sistem leksikologiyasi asoslari. – T.: "O'qituvchi", 1992.
3. Нурмонов А. Тил тизими ва ўзбек тилшунослигининг долзарб муаммолари. Ўзбек тили ва адабиёт. 1995, 27-30-б.
4. Ҳақимова М. Ўзбек тилида вақт маъноли луғавий бирликлар ва уларнинг матн шакллантириш имкониятлари НДА. Фарғона, 2004.
5. Шадманкулова Д.Х. Способы и средства выражения временных отношений в современном узбекском литературном языке. Автореф. дис... канд. филол. наук. – Ташкент, 1990. – С.23



6. Философский словарь. – М.,1991. – С.75 16
7. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Iy7hDzQAAAAJ&citation_for_view=Iy7hDzQAAAAJ:2osOgNQ5qMEC
8. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=aiGGU2YAAAAJ&citation_for_view=aiGGU2YAAAAJ:YsMSGLbcyi4C
9. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=gHnKX3EAAAAJ&citation_for_view=gHnKX3EAAAAJ:kNdYIx-mwKoC
10. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=oSSeGakAAAAJ&citation_for_view=oSSeGakAAAAJ:u5HHmVD_uO8C
11. https://www.researchgate.net/publication/371445473_O'zbek_tili_va_adabiyoti_jurnali.



MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Shuhrat</i>	O'zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O'zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo'lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O'zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She'riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta'siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.</i>	O'zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o'rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so'zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o'zbek tili leksik sathiga doir ba'zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O'zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O'zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o'zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho'lponning "Kecha va kunduz" romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92



<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xulasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177



<i>Utegenova O'g'iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o'rganilganlik darajasi hamda turlari	191
<i>Turg'unboeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o'rni	199
<i>O'ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o'zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o'xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G'aybullayev Erkinjon</i>	O'zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho'lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o'ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o'rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o'zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o'zbek leksik tizimidagi o'rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O'zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o'rni	260
<i>Turg'unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o'rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274



	vositalarning o'rni	
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo'chqor Norqobil hikoyalarda xalqona so'zlashuv, ibora va maqollarning qo'llanishi	285
II SHO'BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma'lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalolingvistika munosabatida deyktik birliklarning o'rni	297
<i>Ruzibayeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O'zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta'limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G'ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma'lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O'zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilyabayev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта	361



	изучения узбекского языка как второго	
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o'rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta'siri: XXI asrda yozma va og'zaki muloqotning transformatsiyasi	385
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta'sirchanligini oshirishda sifatlarning o'rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko'p ma'noli so'zlarni qayta ishlashning gibridd modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O'rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she'riyati leksikasini chastotali lug'at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug'bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	"Fiziologik xatolar"ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o'ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo'llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o'zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o'rni	443



<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O'zbek tilidagi ayrim fe'l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'zga tili o'quvchilarning nutqini o'stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova Nargizaxon</i>	Tilshunoslarga bog'lab berilgan tomorqa...	477
III SHO'BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O'zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo'ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509



<i>Otamirzayeva Sug'diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o'zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohijamol</i>	Ingliz va o'zbek tillarida "yaxshilik" va "yomonlik" kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o'xshatishlar tadqiqi	539
<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O'zbek va ingliz xalq maqollaridagi "omad" va "omadsizlik" konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO'BA. O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Akalin Ahmet</i>	<i>Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu</i>	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O'zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboyeva Havojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581



<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o'zbek tillari misolida	584
V SHO'BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Seyhan Tanju</i>	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O'zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Rahimi Farhad</i>	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışıları Üzerine	611
<i>Jafarzade Vahide</i>	Mustafa Zəririn "Siyərün-nəbi" əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
<i>Muhammadiyahva Dilafro 'z</i>	"Boburnoma" parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo'ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo'janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning "Sab' ai sayyor" asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	"Nasoyim ul-muhabbat" asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan mənəbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn "Yüz hədis və yüz hekayə" əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	"Qo'noq" umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O'razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o'rganish obykti sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711



	Görge Bay)	
<i>Hamishog'lu Meryem</i>	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o'rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O'zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o'rganish obyekti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug'otit turk”dagi o'z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O'tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba'in she'rlarda “hayit” so'zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Siddiqova Naimaxon</i>	Eskirgan so'zlarning eskirmagan ma'nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	“Kitabi-Dədə Qorqud” matnlərində qadin-kishi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik tahlili	766
<i>Turdiyeva Roza</i>	O'zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774